

GLASILO JEVREJSKE ZAJEDNICE BOSNE I HERCEGOVINE

Jevrejski glas

broj 59.

Sarajevo, septembar 2013. /

tišri / hešvan 5774.

JOM KIPUR
DAN POMIRENJA

Izlazi četiri puta godišnje
Published four times a year
Broj 59. septembar, 2013.

Glasnik Jevrejske zajednice Bosne i Hercegovine
Herald of Jewish Community of Bosnia and Herzegovina

Izdavač/Publisher
Jevrejska zajednica Bosne i Hercegovine

Glavni urednik
Editor-in Chief:
Jakob Finci

Odgovorni urednik:
Pavle Kaunitz

Redakcijski kolegij:
Boris Kožemjakin, Elijas Tauber, Pavle Kaunitz, Klara Pelja

Dopisnici iz inostranstva:
Željko Kućinović-Čaja, Aron Albahari

Fotografije:
Mario Kabiljo, Elijas Tauber, Tomo Radovanović

Fotografija na naslovnoj strani:
Kruno Beljak

Lektor:
Gordana Girt

Štamparija:
Unioninvest plastika

DTP:
Srdan Ninković

Adresa uredništva
Editorial Staff Address:
Jevrejska opština Sarajevo za "Jevrejski glas"
Hamdije Kreševljakovića 59
71000 Sarajevo
tel. 229-666
229-667

Rješenjem Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Vlade Federacije Bosne i Hercegovine "Jevrejski glas" je upisan u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 279, dana 22.4.1993. godine

E-mail:
jevrejskiglas@yahoo.com

GODIŠNJA SKUPŠTINA JEVREJSKE OPŠTINE

Boris Kožemjakin

3.str

HASIDSKE SLIKOVITE PRIČE MELITE KRAUS

Pavle Kaunitz

4.str

KAD NISAM U MALOJ ŠKOLI, MENE MOJA DUŠA BOLI.....

Klara Pelja

6.str

ISTORIJSKI TRAGOVI DOBOJSKIH JEVREJA

Dario Atias

10.str

JOM KIPUR - DAN POMIRENJA

David Kamhi

12.str

POSTAVLJENA SPOMEN PLOČA NA ZGRADU BIVŠE SINAGOGE U VIŠEGRADU

Jasna Ćirić

16.str

8. Oktobar - 4. Hešvan
Sarajevski purim

25-27 Oktobar 21-23 Hešvan
„Festivaj suvremenog jevrejskog filma“

1. Novembar - 28. Hešvan
Limmud Keshet EX Yu (Budva)

28. Novembar - 25. Kislev
Hanuka

13. Decembar - 10. Tevet
Post teveta

GODIŠNJA SKUPŠTINA JEVREJSKE OPŠTINE

Predhodne godine, u maju 2012. godine, na izbornoj Skupštini izabrali smo novo Predsjedništvo, na mandat od četiri godine. Na godišnjoj Skupštini, nakon praktično šesnaest mjeseci rada, u sptem,bru 2013. Godine, sumirali smo rezultate rada za prethodni period, osvrćući se kritički na rad, a sve sa željom da naš zajednički život i rad bude sadržajni i bogatiji, da ga osvježimo novim idejama i sugestijama članstva Opštine, da se kritički osvrnemo i sagledamo rad aktuelnog Predsjedništva Opštine, tze stručnih službi, komisija i sekcija koje djeluju u okviru Jevrejske Opštine.

Kako smo nedavno izabrali novo rukovodstvo Jevrejskog kulturno prosvjetnog i humanitarnog društva „La Benevolencija“, to na ovogodišnjoj Skupštini nismo analizirali rad društva, ali smo donijeli veoma vafazan i čini mi se veoma razlošan zaključak da rad na kulturnom planu, te tako i aktivnost Komisije za kulturu sa Opštine prenesemo na društvo, a sve u želji da rad na prezentacije jevrejske kulturne baštine bude sadržajni i bolji, u zajedničkom interesu, naravno.

Rad ženske sekcije „Bohoreta“ ocijenjen je, kao i predhodnih godina izuzetno dobrom ocjenom, s konstatacijom da se učinilo dosta na podmlađivanju članica sekcije, ali još uvijek nedovoljno za, čini mi se, ipak neophodne promjene i osvježavanje članica. Neminovno, godine čine svoje, starosna struktura u Opštini, pa i u „Bohoreti“ nije za pohvalu, te tim prije treba animirati mlađe članice naše opštine za rad u sekciji.

Rad Socijalne komisije, kao i predhodnih godina zavisi od visine sredstava. Nažalost, stanje potreba socijalno ugroženih članova je sve veće, a sredstva kojima je komisija raspolagala nisu bila dovoljna za zadovoljavanje svih potreba. Namjenskih priloga za Socijalnu komisiju u odnosu na ukupne priloge članstva naše opštine bilo je ipak najviše. Visina sredstava tih priloga, nažalost nije bila potpuno dovoljna da pokrije sve potrebe, te da pomoć budu efikasnija. Ovim putem apelujemo na članstvo da priložima pomogne rad Socijalne komisije i tako obezbjeđe dovoljno sredstava za ove aktivnosti, jer svaka pomoć osobama u stanju potrebe je značajna.

U izvještajnom periodu, početkom 2012. godine, usljed značajnog smanjenja donatorskih sredstava, morali smo smanjiti i broj korisnika našeg programa brige o starijim osobama. Raduje nas činjenica da je trend smanjenja zaustavljeni, te da se sredstva sada obezbjeđuju preusmjeravanjem sredstava tkz. J- fonda (raniji fond za beskamatnog kreditiranja hendikepiranih osoba) koje je ranije plasirala „Melaha“, a danas se ta sredstva vraćaju u program brige o starijim osobama. Program je koncipiran kao program pomoći starijim i bolesnim osobama pri obavljanju dnevnih aktivnosti i to za one koji, radi loše socijalne i ekonomske situacije u kojoj se nalaze, nisu u mogućnosti platiti pomoć trećih lica. Ovaj program je namijenjen svim građanima bez obzira na njihovu etničku ili vjersku pripadnost.

Novoformirana Vjerska komisija „Cadik Danon“ je odmah nakon izbora, na jednom od prvih sastanaka donijela

vrlo ozbiljan plan rada sekcije. Najveća pažnja je odmah bila fokusirana na pokušaj da se naša omladina zainteresuje prije svega za svoje jevrejsko porijeklo, te sudjelovanje u vjerskom životu u okviru J.O. Članovi sekcije su bili angažovani oko priprema velikih, najznačajnijih, ali i ostalih praznika u Opštini. Naravno, bili su aktivni i u svojim individualnim djelatnostima u drugim poslovima vezani za djelatnost komisije (odlazak u druge gradove zbog organizovanja vjerskog života, te sahrane itd.). Ne treba posebno napominjati da su redovno održavane molitve petkom navečer (Arvid shel Shabat).

Što se tiče predavanja, komisija ih je shvatila kao pilot projekte i kao uvod u daljnje aktivnosti u tom smislu, pošto bi nakon uvodna četiri predavanja, koje su održali svi članovi komisije, slijedila predavanja koja bi uz pomoć članova sekcije, održali članovi omladinskog kluba.

Možda perspektivno najvažniji zadatak naše opštine je rad s mladim ljudima, rad kojem smo dali punu podršku i čiji aktivitet svakodnevno podržavamo, kako finansijski, tako i savjetodavno, bez namjere da diktiramo teme i aktivnosti, već samo da budemo neophodni korektor u cilju zadržavanja jevrejskog sadržaja u aktivnostima mladih. U cilju aktiviranja studentske i srednjoškolske generacije, izvršili smo kupovinu i adaptaciju prostora na trećem spratu zgrade naše opštine, obezbjedili smo i najveći dio sredstava za opremanje prostora „omladinskog kluba“, a sve sa željom da mladi ljudi osjete i prihvate jevrejski identitet, što bi bilo garancija opstanka naše zajednice u budućnosti.

Iz aktivnosti „Bohorete“

Poslije ljetnjeg odmora i neobaveznih druženja uz kafu, „Bohorete“ su se početkom septembra vratile svojim zvaničnim sastancima utorkom i svojim ustaljenim aktivnostima kao što su obilazak bolesnih članica i učestvovanje u pripremama za proslavu vjerskih praznika. Članice „Bohorete“ su pripremile kompletno posluženje za proslavu Roš hašana i Sukota.

2. septembra smo imale dan za opuštanje, proslavile smo rođendane tri naše članice Nade Levi, Erne Debevec i Atife Finci uz ručak u prijatnoj atmosferi restorana „Velika bašta“. „Bohorete“ su se masovno uključile u Udruženje za borbu protiv raka dojke i neke od njih će učestvovati u šetnji za borbu protiv raka dojke na Vilsonovom šetalištu.

HASIDSKE SLIKOVITE

PRIČE MELITE KRAUS

Evropski dan jevrejske kulture u galeriji „Novi hram“

Melita Kraus (Bjelovar) nije slikarica. Ona nije ni spisateljica, već politolog po edukaciji, no ona piše, crta i slika.

Kada piše ona oslikava bajkoviti svijet svojih istočnoevropskih predaka. Kada crta ili slika ona opričava legende i mitove Hasida oslobađajući tako dvodimenzionalni prostor papira ili platna za vječni sukob dobra i zla, za neprekidne bitke čovjeka protiv demona u

kojima je draž premoći čas na jednoj, čas na drugoj strani.

Njezin figurativni zapis otvara pred našim očima tajnoviti interaktivni prostor u kojem mnogo jednostavnije nego inače pronalazimo davno zaboravljena sjećanja, boje, mirise i zvukove, te drage i prepoznatljive tragove prošlosti pohranjene za neke buduće generacije.

Simbolički decidno, hromatski ili monohromatski, autorica nas uvijek iznova svojim originalnim iskazom podsjeća na ono što smo bili, ono što jesmo i ono što će naši potomci sa sobom prenijeti u zakučasta vremenska prostranstva koja se tek otvaraju pred njima.

Njezini likovi koje usvajamo dok lebdeći šagalovski na njenim crtežima i slikama gledaju u nas i naš svijet, otkrivaju nam uvijek iznova zatopljen domen grupnog i individualnog genetskog pamćenja (jednog naroda – Jevrejskog) jasno ocrtavajući prohodljive granice jave i sna, mita i istine, irealnog i realnog, onog što je bilo ukoliko je bilo, jeste ako stvarno jeste, a biti će ako zaista bude. **P.K.**

MANIFESTACIJE OBILJEŽAVANJA EVROPSKOG DANA JEVREJSKE KULTURE

I ove godine dostojno smo obilježili Evropski dan jevrejske kulture. U sali Jevrejske opštine održana je projekcija dvije filmske reportaže iz ciklusa „Izrael – zemlja molitve i grijeha“ novosadskog autora Kamenka Milenkovića.

Svi oni koji su bili u Izraelu dobili su priliku da obnove uspomene i ponovo „prošetaju“ ulicama Jafe, Telaviva i Jerusalema, a ostali da bolje upoznaju i saznaju nešto više o ovim prelijepim gradovima.

Zahvaljujući Ratku Orozoviću, direktoru Jahorina film festivala koji je obezbjedio ove filmove za projekciju, dobili smo priliku da pogledamo i izvanredan dokumentarni film poznatog izraelskog reditelja Yossi Weislera-a.

Pored članova Jevrejske opštine projekciji je prisustvovalo tridesetak učesnika i gostiju jahorinskog festivala ekološkog, turističkog i propagandnog filma među kojima je bio i reditelj ovog upečatljivog filma rađenog za „National geographic“.

Prava je šteta što je film prikazan bez titla tako da su mnogi ostali uskraćeni da uz majstorski snimljene kadrove života divokoza u vrljetima Izraela i njihove borbe za opstanak saznaju i priču koja ih prati. Nakon projekcije upriličen je razgovor sa rediteljem.

Klara Pelja

Jevrejska prezimena u arhivskim dokumentima Bosne i Hercegovine

U srijedu, 25.septembra u 13 sati, u prostorijama Jevrejske opštine Sarajevo, održana je promocija knjige Jevrejska prezimena u arhivskim dokumentima Bosne i Hercegovine.

Knjigu je publikovao Historijski arhiv Sarajevo, a autori su Eli Tauber i Milena Gašić.

Promocija je održana u okviru obilježavanja Evropskog dana jevrejske kulture.

OMLADINCI “DOBILI” SVOJ PROSTOR

Jevrejska opština u Sarajevu je zbog nemogućnosti da za svoje djelovanje i aktivnost dobije bilo koji od prostora koji su ovoj vjerskoj zajednici nacionalizovani, bila prisiljena da zbog nonsensa da su tri stana stana u jedinog zgradi koja je ostavljena za rad Jevrejske opštine, u skladu sa Zakonom o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, otkupljena i pravno i gruntovno danas pripadaju fizičkim licima, kupiti jedan od tih stanova za iznos od 110.000,00 KM što za Jevrejsku opštinu u Sarajevu predstavlja izuzetno veliki iznos.

Međutim, ukoliko želimo da očuvamo jevrejski identitet mladih ljudi i zajedništvo u druženju sa drugima, nismo imali drugog izbora. Čekati Zakon o denacionalizaciji, u ovakvom

političkom okruženju bilo bi samo gubljenje vremena, a što je još pogubnije za jevrejski narod, gubljenje jedne generacije mladih ljudi.

U cilju adaptacije navedenog stana, izvršili smo neophodne radove, za koje smo veći dio sredstava obezbijedili donacijom Općine Centar Sarajevo, kojoj inače dugujemo zahvalnost za dugogodišnju finansijsku podršku radu naše Opštine, iako se teritorijalno ne nalazimo na prostoru navedene općine.

Nadamo se da će od jeseni, prostorije Omladinskog kluba biti prostorije aktivnog jevrejskog društva i razgovora o temama identiteta, judaizma, te svim drugim temama koje danas okupiraju mlade ljude u Bosni i Hercegovini, a posebno mlade ljude naše zajednice.

Negdje krajem 92. godine počela je sa radom SUNDAY SCHOOL ili Nedjeljna škola sa osnovnim ciljem da našoj djeci koja su ostala u ratom zahvaćenom Sarajevu bar na trenutak dozvoli da budu samo djeca, da se vesele, smiju, igraju... Školu je vodila Sonja Elazar, a nešto kasnije su joj se pridružile Svetlana – Miša Komšić – Peleš i Marica Hainrich – Ljumanović, a nešto kasnije, nakon završetka rata i Jasna Kaluzović i Maja Bojanić. Djeca su rado dolazila da se druže i zajedno sa svojim tetama provedu par ugodnih sati. Još uvijek pamtimo njihove priredbe kojima su obilježavali vesele jevrejske praznike.

U februaru 2011 godine, Sonja odlazi na zasluženi odmor, a Jasna Kalauzović nastavlja da radi sa novim timom. Radom, sada Male škole rukovodi Zlatica Kljuno. U radni tim uključuju se i dvije mlade studentice, Blanka Nicević i Andrea Andrlje. Sa početkom školske godine počinje sa radom i Mala škola. Svake subote od 10 – 13 sati, visoko u prostoru pod kupolom Jevrejske opštine, zazvone dječiji glasovi, čuje se smijeh i pjesma. Kako i šta rade u Maloj školi saznali smo iz prve ruke.

ZLATICA KLJUNO – inženjer mašinstva: Ja vodim Malu školu već dvije godine. Prethodno sam vodila Malu školu judaizma koja je obuhvatala djecu i mlade od 12 do 18 godina. S obzirom na to da je bilo teško prilagoditi plan i program rada velikoj razlici u uzrastu djece i mladih uglavnom smo obrađivali osnove judaizma,

upoznavali jevrejske običaje i praznike. Trenutno Malu školu pohađa desetero djece od 4 – 10 godina, tako da sam program rada morala prilagoditi njihovoj dobi i mogućnostima. Trudim se da im na različite načine objasnim neki pojam iz judaizma i omogućim

da ga što lakše shvate i usvoje. Najbolje rezultate postizem kroz rad u art - radionicama, gdje se djeca prvo upoznaju sa nekim pojmom, upoznaju njegovo značenje i praktičnu primjenu, a onda kroz likovni izraz i igru pokazuju koliko su i kako usvojili određeni pojam. Moram reći da nam u radu art - radionica vrlo često pomaže Anna Kožemjakin.

Svaki jevrejski praznik obilježimo na način blizak dječijem poimanju, tako smo na primjer, za Pesah pripremili našu Seder večeru. Djeca su sama pravila haroset, slagala hranu na seder tanjur i tako naučila nešto više o suštini ovog praznika i uživala u tome. Za Hanuku su od kartona pravili svjećice, učili i naučili pjesmicu o Hanuka svjećicama i zajedno sa Omladinskom sekcijom učestvovali u prigodnoj priredbi. Za praznik Lag ba omer, zajedno sa roditeljima organizovali smo roštilj u bašti Jevrejske opštine i tako ih na najbolji način upoznali sa značenjem ovog praznika. Ove školske godine planiram da djecu upoznam sa hebrejskim pismom, da kroz igru nauče bar neka slova i pokoju riječ hebrejskog jezika. Planirali smo i nekoliko posjeta Pozorištu lutaka, odlaske u kino što djeca posebno vole, a koliko ćemo od toga ostvariti vidjećemo, s obzirom na to da nam je ove godine odobren nešto manji

KAD NISAM U MALOJ ŠKOLI, MENE MOJA DUŠA BOLI.....

budžet. Vjerujem da ćemo imati podršku roditelja s kojima smo se dogovorili da participiraju u našim troškovima sa 5 KM mjesečno po djetetu. Pozivam sve one koji to mogu i žele da svojim dobrovoljnim priložima pomognu radu naše školice.

JASNA KALAUZOVIĆ – profesor muzike: Od 98. godine imam odličnu saradnju sa Jevrejskom opštinom. Moj zadatak u radu ovdje je prvenstveno u domenu muzike. Rad sa omladinom i plesovi za koje me je praktično osposobila Jevrejska opština šaljući me na

seminare plesa u London, bili su moj prvi zadatak. Kako odziv omladine nije bio zadovoljavajući, Sonja Elazar je inicirala ideju da radim sa djecom u Nedjeljnoj školi. U toj djeci našla sam odlične partnere za ono što sam željela da ostvarim, a to je da njegujem jevrejsku tradiciju i kulturu kroz više segmenata, prije svega kroz izvornu bosansku jevrejsku pjesmu. Pored toga što ih učim jevrejske plesove i pjesme, ne propustim priliku da im pročitam nešto o starim običajima, neku priču naših predaka, upoznam sa jezikom koji se koristio ovdje na tlu Bosne, ukoliko, nastojim da što bolje predstavim bogatstvo jevrejske kulture. Posebno njegujem tradiciju obilježavanja naših praznika. Osjetila sam da djeca vole da budu dio nekog događaja, neke priredbe u kojoj će kroz ples, pjesmu, recitaciju, priču pokazati to što su naučili. Ja sam kroz ovaj rad postigla neki svoj životni reciprocitet koji volim, onoliko koliko dajem toliko i dobijem od Jevrejske opštine. Evo već petnaest godina radim sa djecom, ispraćam jednu po jednu generaciju i još uvijek u tome uživam, osjećam neku pozitivnu energiju.

ANDREA ANDRLJE – student Muzičke akademije: U Maloj školi radim već drugu školsku godinu. Volim to što radim i nastojim

da djeci na što bolji način pomognem da kroz igru, zabavu i muziku usvoje nova znanja i vještine. Organizujemo za njih odlaske u pozorište, kino, izlete... Trudimo se da im vrijeme provedeno s nama bude što ljepše i sadržajnije. Ove godine planiramo da ih vodimo i u Narodno pozorište kada na repertoaru bude neka od predstava za njihov uzrast.

S obzirom na to da u Malu školicu dolaze djeca različitih uzrasta nastojimo da se svakom od njih prilagodimo tako što ih podijelimo u grupe prema uzrastu ili radimo sa cijelom grupom kada to vrsta rada i sadržaji dozvoljavaju. Pripremamo sa njima prigodne predstave za praznike, učeći ih da i oni svojim učešćem doprinesu radu cijele Zajednice. Za Purim zajedno pravimo i prodajemo maske kako bi ih naučili da i oni mogu svojim radom pomoći opstanku naše školice. Pomažem teti Jaci (Jasna Kalauzović) kada učimo i uvježbavamo jevrejske praznične pjesme, kao i druge dječije pjesmice. Pored obilježavanja jevrejskih praznika nastojimo da djecu upoznamo i sa praznicima ostalih religija u našoj sredini. Želja nam je da uspješnim radom animiramo i privučemo i drugu djecu da dolaze subotom u našu školicu.

BLANKA NICEVIĆ – student Fakulteta za prehrambene tehnologije: Aktivno radim u Maloj školi već godinu dana. Lijepo je raditi sa djecom.

Nastojim da svojim idejama, načinom rada i ophođenjem probudim njihov interes i zadobijem njihovo povjerenje, da im tih nekoliko sati koje provedu s nama bude dobro osmišljeno i prijatno.

To nije uvijek lako jer imamo djecu različitih uzrasta, pa se treba dobro potruditi da održimo njihovu pažnju. Ove školske godine startamo sa nešto manjim budžetom pa će biti teško ispuniti sve ono što smo planirali. Evo, upravo smo zajedno sa djecom

napravili kasicu za dobrovoljne priloge kako bi skupili novac za naše aktivnosti, odlazak u pozorište, kino, izložbe i druge zanimacije. Pokušaćemo da uz pomoć roditelja naše djece i ovu školsku godinu osmislimo i realiziramo na najbolji mogući način.

Prošle godine smo zajedno sa djecom bili na Trebeviću na Studentskom seminaru, bilo nam je prelijepo, djeca su pravo uživala. Nadam se da ćemo i ove godine uspjeti da ih odvedemo bar jedan dan na planinu. Željela bih da što više djece dolazi u našu školicu. Ja se radujem svakoj suboti koju provedem s njima, a nadam se da i oni rado dolaze.

A evo šta o Maloj školi kažu djeca:

MAK IMAMOVIĆ – 10. godina: Dolazim svake subote, sviđa mi se ova organizacija i to što se lijepo igramo, najviše volim društvene igre...

MIA IMAMOVIĆ – 4. godine: nije htjela ništa da nam kaže

LUNA DEBARTOLI – 6. godina: Najviše volim da bojim...i da se igram....

LEO DEBARTOLI – 4. godine: Volim da se igram...da crtam ... da pišem....

ADI HODŽIĆ – 4. godine: Najviše volim tetu Zlaticu....

BENJAMIN TABORI – 7. i po godina: Najviše mi se sviđa teta Blanka, a najviše volim da igram fudbala u bašti.

ARMIN TABORI - 5. i po godina: Ja volim da crtam i pišem slova....

MILA MOSCA – 8. godina: Najviše volim da crtam i bojim, dolazim ovdje zato što mi je zabavno, volim svoje učiteljice i baš mi je lijepo ovdje...

GAIA MOSCA – 6. godina: Volim kad crtamo, kad pravimo nešto, kad idemo na izložbe....

Nagrade Isa-beg Ishaković za 2013

U slavu Sarajeva

Nagrade su sinoć uručene Saneli Diana Jenkins, Zdravku Čoliću, Nihadu Čengiću, prof. dr. Vjekoslavu Gercu i Bebi Selimović

U Narodnom pozorištu u Sarajevu sinoć je održana svečana dodjela nagrada "Isa-beg Ishaković", koje tradicionalno dodjeljuje Društvo za zaštitu kulture i kulturnih vrijednosti Klepsidra iz Sarajeva. U krcatoj sali, gdje je mnogo poznatih lica ostalo bez mjesta za sjedenje, u programu koji je na trenutke ličio i na koncert i poetsko veče, uručena su priznanja osobama koje su učinile mnogo na promociji Sarajeva u proteklom periodu.

Ponosni na nagrade

Nagrade su sinoć uručene Saneli Diana Jenkins, svjetski poznatoj humanistici, Zdravku Čoliću, muzičaru koji je potekao iz Sarajeva, Nihadu Čengiću, jednom od najznačajnijih bosanskohercegovačkih

Ugledne osobe

Odbor za dodjelu nagrada, u kojem je sjedilo na desetine uglednih profesora i akademika, predsjedavao je prof. David Kamhi, čija je porodica u bijegu od progona daleke 1511. godine svoje utočište našla u Sarajevu. Upravo na njegov prijedlog, sinoćnja dodjela upriličena je pod motom "Sarajevo, evropski Jerusalem".

Nagrada Isa-beg Ishaković, kako naglašavaju iz Klepsidre, "najznačajnije nezavisno, građansko priznanje u gradu Sarajevu", dodjeljuje se iz oblasti: nauka, umjetnost, kulturna baština, domoljublje, sevdah i međunarodna nagrada.

Prenešeno iz OSLOBODENJA

restauratora danas, uglednom evropskom naučniku prof. dr. Vjekoslavu Gercu te primadoni sevdaha Bebi Selimović.

Svi laureati su istakli kako su ponosni što primaju nagrade, a neki su se zahvalili i svojim supružnicima što im pružaju podršku, kao što je to učinio Nihad Čengić. Zdravko Čolić i Beba Selimović su kratko poručili da im je drago zbog nagrade, dok je Sanela Jenkins još kraće poručila: "Ja sam ponosna što sam Sarajka i Bosanka".

Međunarodna nagrada će se dodijeliti dr. Heinz Fischeru, predsjedniku Republike Austrije na posebnoj svečanosti.

N. SELIMOVIĆ

SMANJENJE STIGME

"Smanjenje stigme prema osobama koje žive sa HIV-om" naziv je edukativne radionice koju je organizirao World Vision za mlade Katoličke i Srpske pravoslavne crkve te Islamske i Jevrejske zajednice.

Kada kažemo Runda 9 programa Globalnog fonda za HIV i AIDS u Bosni i Hercegovini, ili „Cilj 3 - smanjenje stigme“ malo tko od nas će znati o čemu se radi. No, kada se prisjetimo da smo o HIV-u, AIDS-u i stigmati u više navrata izvještavali i pisali na stranicama „Jevrejskog glasa“ prisjetimo se da naša vjerska zajednica već godinama aktivno djeluje na polju edukacije i informiranja članstva o prevenciji ove opake bolesti prvenstveno sa ciljem da se smanji ili bar djelomično eliminiira stigma (kako individualna tako i društvena) koja ju prati.

I dok smo 2011. godine zahvaljujući sredstvima povučenim iz Global fonda (međunarodni donator koji finansijski podupire projekte vezane za HIV, TBC i malariju iz Švicarske) bili u mogućnosti organizirati radionice u svim našim opštinama i izdati brošuru „Bez predrasuda“, danas, dvije godine kasnije..... Globalna kriza pogodila jesve

pa i Globalni fond. Bosna i Hercegovina (srećom) kao zemlja sa relativno malim brojem zaraženih HIV-om i oboljelih od AIDS-a nije više u samoj žiži interesa ove donatorske organizacije. Posebno ne njene crkve i vjerske organizacije iako su u proteklom periodu ostvarile izuzetno zapažene rezultate na polju informiranja i edukacije svojih članova (preko 40.000 od čega 1.200 vjerskih službenika) na polju prevencije ove pandemije i eliminacije stigme. U žiži interesa danas su zaraženi, oboljeli, stigmatizirani i diskriminirani te vladine i nevladine organizacije koje se njima direktno bave.

Naravno, nitko ne tvrdi da svakodnevni rad sa ovom ugroženom populacijom koji guta većinu novaca za ove svrhe nije potreban. Ono što nas zbunjuje jeste činjenica o nedostatku sluha za djelovanje upravo crkava i vjerskih zajednica među svojim članovima (vjernicima i ne samo njima) na polju edukacije i informiranja o ovim problemima. Jer, kako ćemo se

nositi sa problemom o kojem ne znamo ništa ili je naše znanje u najboljem slučaju nedovoljno. Oblast edukacije i informiranja tim je značajnija kada se uzme u obzir činjenica da se danas HIV prenosi najčešće heteroseksualnim vezama (gotovo 52%) dok su u standardno ugroženim populacijama (homoseksualci, injekcioni korisnici droga etc.) nove infekcije sve rijede. A upravo su principi vjere (apstinencija prije braka, vjernost jednom partneru u braku) brana širenju pandemije.

No, što je - tu je! Iako sa minimalnim sredstvima (čitaj - nikakvim) naša zajednica u suradnji sa World Visionom i dalje nekako uspijeva održati korak te i dalje djelovati na ovom polju. Tako su naše mlade članice (Tea Abinun i Anja Kožemjakin) 24. i 25. septembra prisustvovali edukativnoj radionici "Smanjenje stigme prema osobama koje žive sa HIV-om" održanoj na Jahorini.

P.K.

Ako pogledamo samo neke od uspješno elaboriranih tema na ovoj radionici:

- Informacija o projektu "Smanjenje stigme";
- Prezentacija rezultata stigma istraživanja ("Izveštaj o informisanosti i stavovima katolika, muslimana, pravoslavaca i Jevreja prema osobama koje žive sa HIV-om);
- HIV/AIDS stigma u kontekstu vjerskih zajednica, crkava i organizacija;
- Uloga vjerskih zajednica i organizacija po pitanju smanjenja stigme;

primjećujemo u kojem smjeru idu aktivnosti crkava i vjerskih zajednica pa tako i naše na ovom planu.

Istorijski tragovi dobojskih Jevreja

Početkom septembra u Jevrejsku opštinu u Doboju došao je dugogodišnji Dobojlja, inače dobar prijatelj porodice Atijas, gosp. Sead Kruškić, sa informacijom da se u dvorištu kuće Rasima Mrkaljevića u naselju Juruškovac, u brdovitom dijelu grada, nalaze dva nadgrobna spomenika koji bi po obliku mogli biti jevrejski. Pomalo zatečen, otišao sam da provjerim.

Zaista, gospodin Rasim, u poodmaklim godinama, dočeka nas je u dvorištu svoje kuće, gdje su i položena dva nadgrobna tipična za jevrejske nadgrobne koji se pojavljuju na našim prostorima od 19. vijeka. Na jedva vidljivim pločama, hebrejskim jezikom napisana su imena Ester i Rahel Havian, sahranjene 1804 (Ester) i 1878 (Rahel). Ništa u ovom ne bi

bilo neobično, ali činjenica da je jevrejsko groblje u Barama udaljeno oko 3 kilometra od mjesta počinka Ester i Rahel daje cijeloj priči još veći značaj.

Kontaktirali smo i zatražili mišljenje gosp. Ivana Čerešnješa iz Centra za jevrejsku umjetnost Hebrejskog univerziteta u Jerusalimu, koji je još davno sačinio listu svih jevrejskih grobalja i znamenitosti u BiH i regionu Balkana, i dobili određena pojašnjenja u vezi sa ovim fenomenom, koji je nekim slučajem ostao nezabilježen i kao da je čekao da mu se iznova posveti pažnja. Naime, po godinama se vidi da, u vrijeme njihove smrti, današnje Jevrejsko groblje u Doboju još nije postojalo - osnovano je tek između 1879-1888 godine. Prema tome, ili su sahranjene na zemlji koja je bila vlasništvo njihove obitelji ili je to lokacija prvog Jevrejskog groblja u Doboju koja je kasnije iz nekog razloga napuštena i počela se koristiti današnja lokacija. Što se pak geneze prezimena tiče, u dobojskom kraju ga nema već više od 150 godina. Porijeklo je Portugalsko i dolazi od glagola "haver" - imati.

Gosp. Rasim nam je ispričao da su još davno dolazili, navodno, rođaci pokojnica, i neki ljudi iz Sarajeva, ali i nepoželjni gosti u želji da iskopaju neke vrijednosti, a koje je on potom udaljio iz svog dvorišta. Kontaktirali smo i Dobojski muzej sa ciljem pokretanja inicijative u vezi sa zaštitom nadgrobnika, jer su, pored groblja u Barama, najstariji dokazi o životu Jevreja u Doboju. Za sada ostaje da pokušamo naći način kako najbolje zaštititi ove tragove istorije.

Dario Atijas,
sekretar Jevrejske opštine u Doboju

POŠTOVANOJ JEVIJSKOJ OPŠTINI

Želim vam se još jednom zahvaliti na svestranoj pomoći koju mi poklanjate još od prošlog rata. Tada me je dr. Slezinger liječio od išijasa i herpesa zostera. Jednom je čak poslao mladu liječnicu da mi u stan donese lijek koji je bio potrošen pa su ga kasnije dobili, a meni je bio tako potreban. To se nikad ne može zaboraviti.

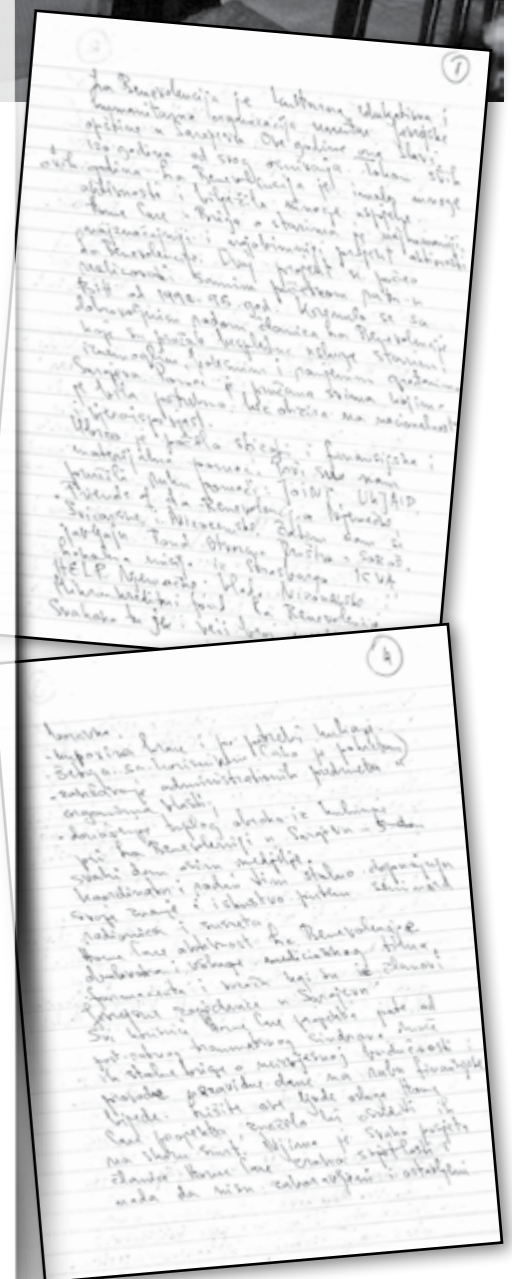
Mnoga moja životna iskustva su pozitivno vezana za Jevreje, jer su mi i dvije rođice bile udane za Jevreje još prije Drugog svjetskog rata. Ankila Matulić za Hugu Varmana i Zlata Grossi za arhitektu Duića iz Zagreba. Ja sam tada bila djevojčica, jer sam rođena 1930. pa mi se progon Jevreja bolno urezao u sjećanje. Srećom naš dr. A. Goldberger u Zenici nije bio odveden u logor, jer je bio poznati kirurg pa mu je i porodica bila pošteđena. Bili su u kućnom pritvoru, ali su se pri povlačenju Nijemaca i ustaša sklonili kod svojih roditelja, jer smo stanovali u blizini. Sada jedna ulica u Zenici nosi ime A. Goldbergera. Njegov sin, koga su zvali Puba je poslije rata završio medicinu i specijalizaciju, a i supruga Borjanka mu je bila specijalista pa su svi otišli da rade u Foču, a kasnije u Beograd, gdje i sad živi snaha Borjanka sa dvije kćerke, Mirjam i Aleksandrom, te unukom Hanom.

Svojevremeno je moj otac izrezao iz štampe jedan lijep tekst o dr. A. Goldbergeru i držao ga u novčaniku pored srca sa Svetim Antom. Mnoge me divne uspomene vežu za tu porodicu, a posebno kad sam 1946. oboljela od tropske malarije pa nisam podnosila lijek atebirin, te me je dr. Goldberger poslao u Zagreb na liječenje kod svog prijatelja dr. Rozencvajga sa pismom da za mene učini sve kao za njegovog Pubu. Zahvaljujući tome prešla sam na liječenje kininom kojeg sam podnosila.

Svi Jevreji koje sam u životu upoznala ostali su mi u lijepoj uspomeni, a posebno sam zahvalna vama koji me svesrdno pomažete.

Želim vam sve najbolje u vašem humanom radu i u ličnim životima.

Neizmjereno zahvalna šticeinica,
Lukrecija Grossi
Sarajevo, 8.1.2013

To je ujedno dan praštanja i pokajanja, a posebno to je dan kad se čovjek predaje vjerskom meditiranju, a što je najvažnije i potpuno posvećuje Bogu.

Dan uoči praznika vjernik je dužan da započne strogi post, tj. da 24 sata ne konzumira ni hranu ni vodu. Simbolički to predstavlja „mučenje duše“. Ne smije se obući kožna obuća, a obavezna je i apstinencija tj. uzdržavanje od nekih ugodnih doživljaja.

Sam karakter praznika se mijenjao kroz vijekove, kao što su se mijenjali uslovi i način života Jevreja. Kao i

JOM KIPUR DAN POMIRENJA

drugi, i ovaj se praznik poslije rušenja Hrama u Jerušalajimu, skoro totalno promijenio, tako da je od paganskog obreda očišćenja od grijehova i prinošenja obrednih žrtava, postao jedan od najreligioznijih, duhovno

Sam karakter praznika se mijenjao kroz vijekove, kao što su se mijenjali uslovi i način života Jevreja.

intimnih jevrejskih praznika, kad čovjek preispituje vlastitu dušu. U galutu je Jom kipur najvažniji i najreligiozniji praznik.

U Sarajevu se uoči praznika izvodila „Kapara“, domaći obred, kad se za svakog člana domaćinstva kupuje pernata živina (najmanje jedan pijetao i jedna kokoška) koje simbolički zamjenjuju obredne žrtve (korbane). Tom prilikom se govore slijedeće riječi: „Ovo je moj otkup, moja žrtvena zamjena. Ona će umrijeti, a ja ću poći i nastaviti putem dobrog i dugog, mirnog života“ (slobodan prevod sa đudeo-espanjol jezika). U vrlo pobožnim, sefardskim porodicama, obred je vršio otac ili glava porodice i to iznad glave muške djece isključivo sa pijetlom, govoreći slijedeće: „Ze temunathem, ze kaparathem, ze atagnegol“, a iznad majke – svoje žene i ženske djece govoreći: „Zot temunathem, zot kaparathem, zot

atarnegolet“.

Obavezno je bilo i obredno kupanje „tevila“ u mikvama (obredna kupatila). U toku „Jamim noraim“ vjernici su posjećivali grobove predaka i umrlih članova prijateljskih porodica (kever avot).

Prije početka Božije službe vjernici su praštali jedni drugima uvrede i ogovaranja.

Na početku Bogoslužja obavezno se pjevala vrlo emocionalna i jedna od najpopularnijih molitvi „Kal Nidrei“, a kod Aškenaza „Kol Nidrei“. Melodija koju su pjevali u toj molitvi obrađivana je od mnogih poznatih jevrejskih

i ostalih kompozitora: E. Bloch, Ž. Halevi, M. Bruch itd. Skoro sve molitve koje se pjevaju mole na Jom kipur imaju bogatu umjetničku formu i odgovarajući sadržaj. U Sarajevu su do II svjetskog rata bile najpopularnije „Ašamnu“ (griješili smo) i „Al Had

Obavezno je bilo i obredno kupanje „tevila“ u mikvama (obredna kupatila). U toku „Jamim noraim“ vjernici su posjećivali grobove predaka i umrlih članova prijateljskih porodica (kever avot).

Šehatanu“ (zbog grijehova koje smo pred Tobom počinili). Obje molitve spadaju u dio molitvi koje nose ime „Vidui“ (ispovjed).

Sarajevo je u sefardskom svijetu poznato i po molitveniku za Jom kipur, koji je sastavio poznati sarajevski rabin David Pardo, a koji je izdat u Veneciji 1764. godine pod naslovom „Seder Avodat Jom Hakipurim“ (red službe za Jom Kipur). Ovaj opis službe za Jom

kipur u Jerusalimskom hramu bio je poslije opće poznat.

U hram za vrijeme Jom kipura su obavezno išla i djeca. Ona su teže podnosila post za Jom kipur, pošto nisu jela i pila ništa do Arvita to jest do večernje molitve. Žene koje su prisustvovalе bogoslužju su skoro uvijek odlazile kući poslije molitvi za „Neila“ da bi u svojim kućama pripravile sva jela za svečanu večeru. Djeca su željno očekivala ta jela i u Sarajevskom hramu „Kal vježu“ pjevala šaljivu pjesmu „El nora alila, ja skapimus la bila“ (prvi dio rečenice čine riječi iz molitve, a ostale znače „završili smo belaj (muku) zbog posta.“

U Sarajevu, poslije Arvita – večernje molitve, na kraju Bogoslužja za Jom kipur, nije se odmah jela prava večera, nego se uzimalo male komadičke kruha sa slatkim od jabuka ili šljiva i čašicom rakije. Nakon toga se pila bijela kafa sa većom količinom kakaoa. Nakon toga jela se vruća i bogata mesom pileća supa „Kaldu kon karni di la gajina“, kao uvod u bogatu večeru, na kojoj su se jela tradicionalna sefardska jela „pastel“, „mina“, „sungatu“, te razna pečenja i na kraju slatka jela među kojima su bili najpopularniji kolač „tišpišti“ i „dulsi di kalabasa“ (slatko od tikve).

Kamhi David

Praznik koliba, Praznik šatora

SUKOT

Ovaj praznik ima i druga imena i na hebrejskom i na našem jeziku. Jedan od tih naziva je i „Hag Haasif“ (praznik berbe). Sefardi ga zovu još i „Zeman simhatenu“ (vrijeme naše radosti), a Aškenazi ga zovu „Sikes“. Ovaj praznik se u Tori spominje samo kao „Hag“ (praznik).

Po mišljenju jevrejskih mudraca i poznatih rabina spada u najstarije, a po drugima je i najstariji jevrejski praznik. Tokom njegovog praznovanja u istoriji jevrejskog naroda, bili su primjetni mnogi običaji, za koje se danas uopšte ne zna ni odakle potiču, niti koliko su stari.

Sukot je, kao i uostalom mnogi drugi jevrejski praznici, pretrpio mnoge promjene. Nekad je to bio niz paganskih, razuzdanih slavlja u vrijeme berbe grožđa i kraja poljoprivredne sezone, uz obilatu upotrebu molitvi za kišu i bogatu

slijedeću sezonu. Tom prilikom su se palile velike vatre, prolijevala voda i vrbovim grančicama udaralo od zemlju. Primjetan je obris tih molitvi koje se čitaju i dan danas u nekim hramovima.

Danas Sukot nije više toliko razdragani praznik. Sukot je uz Pesah i Šavuot postao hodočasni praznik, tek nakon izgradnje Salomonovog hrama. Tada su se hodočasnici prvo skupljali i nakon toga dolazili u

Jerušalajim iz svih okolnih zemalja, na sve moguće načine, koristeći sva tadašnja prevozna sredstva. Oni su vukli za sobom stoku i plodove zemlje, koje su kasnije prinosili kao žrtve. Praznik se slavio osam dana uz prinošenje žrtve i odgovarajućih obreda.

Danas se prva dva, kao i dva posljednja dana Sukota, smatraju strogim praznicima, a pet dana između njih su polupraznici. Tri

zadnja dana Sukota nose i posebne nazive, vezane za obrede koji se tada vrše.

Sedmi dan Sukota se zove „Hošana raba“, a osmi je „Šemini aceret“ dok se deveti dan zove „Simha Tora“.

U Izraelu se „Šemini aceret“ i „Simha Tora“ slave isti dan pa kompletan praznik traje osam dana.

Svi načini praznovanja Sukota su razrađeni u talmudskom traktatu „Suka“ – što je i hebrejski naziv za kolibu – sjenicu.

Ostali simboli praznika su četiri biljke: „Etrog“ – citrus, „Lulav“ – palma, „Hadas“ – mirta i „Arava“ – vrba, koje zajedno čine „Arba minim“ – četiri vrste. Ove biljke se često koriste u obredima tokom Bogoslužja, osobito u posljednjim danima praznika, tj. na „Hošana raba“ i „Šemini aceret“.

Sjenice u kojima bi trebalo živjeti sedam dana, se postavljaju u dvorišta kuća, na terase ili na krovove, (naročito u Izraelu gdje je većina krovova ravna).

Suka je simbol vremena kad su Jevreji, nakon izгона iz Egipta, živjeli u pustinji dugo vremena pod šatorima.

Interesantno je da su na dan „Šemini acereta“, hodočasnici, prilikom odlaska iz Jerušalajima, posmatrali na koju će stranu ići dim iz Hrama nakon prinošenja žrtve i prema tome određivali kakva će biti slijedeća godina.

„Hošana raba“ (sedmi dan Sukota) nosi ime po obredu koji je izvođen kad su hodočasnici sa vrbovim granama obilazili oko oltara i skandirali „Hošano“ (o, spasi). Toga dana se i sedam puta obilazilo oko Bima noseći „Arba minim“.

Praznik „Šemini aceret“ predstavlja završetak praznovanja. „Šemini“ znači osam, a „aceret“ je naziv za kraj.

Deveti dan praznika Sukot je „Simha Tora“ (radost Tore). Slavi se tek od desetog vijeka naše ere. Toga dana se završava godišnji ciklus čitanja Tore u sinagogama. Nakon toga se prve subote poslije praznika počinje čitati

Tora od početka.

U Sarajevu se svake subote u sinagogi „Kal viježu“, a poslije 1933. godine i u „Kal grandi“, prije čitanja Tore održavalo nadmetanje za čast „alija“ – pozivanje na čitanje Tore. Novac od nadmetanja se davao u humanitarne svrhe.

U bivšoj Jugoslaviji, do početka II svjetskog rata, Sukot se veoma veselo slavio. Sukot su se postavljale ili u vlastitom dvorištu ili kod rodbine ili susjeda, ako neka porodica nije imala mogućnost da napravi vlastitu sjenicu. Mnoge porodice su išle u sinagoge u kojima se obavezno postavljala velika suka. Prije ulaska u sjenicu se čitao blagoslov i počinjala je gozba sa raznim vrstama voća, a obavezno je bilo da su se prije uzimanja voća, čitali blagoslovi za svako voće pojedinačno.

U Sarajevu je bio običaj, i kod Sefarada i Aškenaza, da se od arba minim prave kite rastinja. Svakog dana praznika, osim na Šabat, prilikom ulaska u suka, govori se „Beraha za lulav“. U toku molitvi u sinagogama maše se sa „arba minim“ i pjeva „Halel“ (psalm 136) koji počinje sa riječima „Hodu laadonaj ki tov ki leolam hasdo“ (slavite gospoda), čiji

se jedan dio u Sarajevu pjeva na istu melodiju kao i sevdalinka „Kad ja podoh na Bentbašu“. Osim halela, govore se i pjevaju i ostale uobičajene molitve.

Na Sukot su Sefardi pripremali mnoga slana jela, a na kraju gozbe se obavezno jelo „rozikitas di Sukot“, sa prelivom od susama. Na praznike „Hošana raba“ i „Šemini aceret“ se samo molilo u sinagogama bez uobičajenog slavlja po kućama.

„Simha Tora“ se proslavljala veoma bučno i razdragano. U Sarajevu su se ljudi oblačili svečano, a djeca su nosila ručno pravljene plavo-bijele zastavice sa šestokrakom zvijezdom. Osim toga na praznike su se održavala posebna sijela po mnogim jevrejskim društvima. Jedno od najpoznatijih bilo je ono u „Matatiji“, sa veoma bogatim kulturno-umjetničkim programom. **Kamhi David**

POSTAVLJENA SPOMEN PLOČA NA ZGRADU BIVŠE SINAGOGE U VIŠEGRADU

Posle tri godine rada, napokon je 23. septembra 2013.g., u Višegradu, na zgradi sinagoge postavljena spomen ploča.

Načelnik Opštine Višegrad, Slaviša Mišković i predsednik Jevrejske zajednice u BiH, Jakob Finci otkrili su danas u Višegradu spomen tablu u znak sećanja na Jevreje Višegrada i one koji su nevino nastradali u toku Drugog svetskog rata.

Na ploči, koja se nalazi na zgradi bivše sinagoge stoji sledeći tekst:

“Opština Višegrad, postavlja ovu spomen ploču kao znak sećanja na Jevreje Višegrada, nevino nastradale tokom Drugog svetskog rata, kao uspomenu da su tu živeli i stvarali.

Ova zgrada bila je njihova sinagoga izgrađena 1905. g.”

“Opština Višegrad izašla je u susret da se na zgradi postavi spomen ploča, koja će podsećati da je ovde bila sinagoga i da su u ovom gradu živeli jevrejske porodice”, rekao je Mišković.

Predsednik Jevrejske zajednice u BiH, Jakob Finci zahvalio je rukovodstvu Opštine na razumevanju, ocenivši ovaj potez značajnim gestom prema jevrejskom narodu.

“Naš cilj je da sačuvamo tragove i istoriju jevrejskog naroda na prostorima BiH i ukažemo da su Jevreji uvek bili u službi mira i napretka i ljudi koji su i u ovom gradu živeli dobro sa svojim komšijama”, rekao je Finci.

“Višegradski Jevreji koji su bili trgovci, industrijalci, hotelijeri i rabini umnogome su doprineli da Višegrad iz kasabe preraste u modernu varoš”, naglasio je Finci.

Posebnu čast na svečanom otkrivanju spomen ploče učinili su direktor i đaci Srednje škole Ivo Andrić iz Višegrada i prof. Divna Vasić koji su za ovu svečanost pripremili divan program i govorili nam o istoriji Jevreja u Višegradu kao i o Jevrejima junacima Andrićevih dela.

Nakon otkrivanja spomen-ploče, kratku molitvu je održao predmolitelj sinagoge sarajevske Igor Kožemjakin.

Posebnu čast nam je učinila gospođa Bukica Romano, jedina Jevrejka koja živi danas u Višegradu.

Inicijativu za postavljanje spomen ploče na zgradu bivše sinagoge pokrenula je predsednica Jevrejske opštine Niš, Jasna Ćirić.

Jasna Ćirić

(Prvi dio)

Судбина вишеградских Јевреја – Андрићевих јунака у роману „На Дрини ћуприја“

1. Вишеград као Андрићева умјетничка инспирација

Историја вишеградског краја дуга је и занимљива иако није успјела сачувати из сваке епохе значајне споменике. Времена су учинила своје и трајно оштетила или избрисала трагове прошлости, а томе је свакако допринио и људски немар, неразумјевање и незнање. Због тога је остало врло мало сачуваних материјалних доказа о прошлости мјеста, значајним периодима и људима, значајним објектима и грађевинама.

Много тога лијепог и непоновљивог је оштећено и уништено - то је, у великој мјери условљено и положајем мјеста које је уз границу, гдје су се увијек сударали интереси великих и моћних држава, гдје се становништво послје устанака, ратова и других немирних година расељавало и мијењало, и уништавало се претходно створено и изграђено.

Ипак се нешто одржало и до данас да свједочи о богатству културног и историјског наслеђа овог краја.

Иако је Вишеград по историјским документима стари средњовјековни град,

положај и постанак данашњег Вишеграда, на обалама Дрине и Рзава, у најужој су вези са градњом великог каменог моста, 1571. године. Мост, који је заједничко дјело два генија свог доба, великог везира Мехмед - паше Соколовића и великог градитеља Мимар Синан Коџа, саграђен је на стратешки веома важном мјесту те је први пут плаховита планинска ријека укроћена и премоштена. Остало је све историја.

Свјетски познат постао је захваљујући Иву Андрићу, који је својим романом указао на свевременост и неуништивост ове грађевине. Мост Мехмед - паше Соколовића је због свог значаја, монументалности и љепоте уврштен, 2007. године, на UNESCO-ву листу свјетске баштине.

1.1. Андрићеве суграђани као безвремене литерарни јунаци

Године раног дјетињства које је Андрић проживио у Вишеграду оставиле су дубок траг и утицале на његов будући књижевни рад. Многобројне приповијетке, есеји, а посебно роман „На Дрини ћуприја“, инспирисани

су историјом града, људским судбинама и мостом као централним симболом.

О роману „На Дрини ћуприја“ много тога је речено и написано. У хронолошкој причи, а у временском оквиру од око четири стотине година, нижу се догађаји везани за градњу моста, историју касабе, судбину људи, природне недаће као и драматични историјски догађаји с краја 19. и почетком 20. вијека. Роман је, како је примјетио књижевни критичар, „синтеза свих његових накнадних сазнања и историјских студија о Вишеграду и околини а још у већој мери збир доживљаја из времена детињства и младости.“

Осим периода далеке прошлости и историјске личности Мехмед паше Соколовића, који у роману заузима врло мали простор, сам писац је истицао да је познавао неке од својих књижевних јунака, са неким од њих се дружио, или је чуо о судбинама појединих личности из прича старих Вишеграђана.

Андрићеве биографи су забиљежили да је писац приликом посјете Вишеграду априла 1963. године у шетњи мостом са књижевником

Душаном Ђуровићем рекао:

„Ето, кажу да сам написао добар роман. А ту моје није ништа. Ја сам купио све оно што се прича и што је било, средιο га и дао му облик и једну целину.“

И приликом посљедње посјете граду свог дјетињства октобра 1972. године када се писац састао са својим вршњацима, који су му причали о судбинама породица за које се интересовао и које је знао, на питање новинара да ли су стварно постојале личности о којима је писао био је одређен и јасан, и рекао да „су сви ти људи живели и да је све онако како је написано“.

Нема дилеме – обични, мали људи из забите босанске касабе, хришћани, муслимани, Јевреји стварне су личности које су живјеле своје лијепе и тешке животе, сањајући увијек о бољим временима и испуњењу свог животног сна. Различити су по много чему - вјери, поријеклу, односу према животу, али су у исто вријеме сви судбински везани за ђуприју.

1.2. Вишеградски Јевреји, суграђани којих више нема

Познато је да су пичево одрастање, рано школовање и дружење обиљежили вишеградски Јевреји – неке од њих овјековјечиио је у роману.

Моје дугогодишње интересовање и тема овог рада је судбина вишеградских Јевреја, стварних личности које је писац описао у роману „На Дрини ђуприја“.

Покушаћу да дам одговор када и одакле су Јевреји дошли у Вишеград, како је ова значајна заједница живјела и стварала, као и о појединачним судбинама неких од њих, који су јунаци Андрићевог романа.

О вишеградским Јеврејима нема много података и врло мало је живих свједока, који су познавали то вријеме, личности и догађаје.

У роману, тек у поглављу када почиње прича о новим временима (поглавље XIV), Андрић казује да у Вишеграду већ стотинама година живе сефардске породице и новопридошле породице галичких Јевреја. Говорећи о великој поплави крајем 18. вијека (поглавље V) сусрећемо лик рабина Елијас Левија, званог Хаџи Лиачо, који заједно са другим вјерским поглаварима, смјештава свој народ на сигурно у куће на Мејдану (Мегдану), брду изнад ђуприје, да би нам касније, једноставно објаснио да:

„Поред шпанских Јевреја, Сефарда, који ту живе већ стотинама година, јер су се доселили некако у исто време када је грађен мост на Дрини, сад су придошли и галички Јевреји, Ашкенази“

На жалост, нема података о сефардским породицама које су дошле у Вишеград

са градњом моста. Према доступним подацима, први сефардски Јевреји, који су дошли из Сарајева, помињу се тек почетком деветнаестог вијека, али се нигдје не помиње број досељених породица. Живот њихове заједнице био је прилагођен и адаптиран оријенталној средини, и бавили су се углавном трговином, прерадом дрвета и разним занатима.

Доласком Аустроугарске монархије долази и знатан број јеврејских породица из Пољске, Чешке, Галиције, Мађарске – били су то ашкенаски Јевреји. Њима, који су доселили из словенских покрајина сличан језик омогућио је брзу интеграцију. Долазак тих Јевреја био је прије свега, економски оправдан, јер се тада отварају велики радови – гради се ускотрачна пруга Сарајево–Вишеград; уређују се путеви; експлоатише се шума и рудна богатства; зидају се јавне зграде и објекти. У врло кратком периоду Вишеград је од оријенталне касабе постао урбанизована варош. Привредни пораст се осјећао, посла је било за свакога.

„Према тадашњој државној статистици у вишеградској чаршији живјело је 265 душа од тога 178 сефарда и 87 ашкенаских Јевреја“. То су породице: Леви, Папо, Романо, Баруха, Пинто, Гаон, Камхи, Коен, Кајон, Финци, Целермајер, Алтарац, Шрајбер, Шперлинг, Цвејхер, Шафел, Рајнер, Мајер, Вајс, Клингер, а писац даље, у роману шири слику и причу говорећи какав су процват донијели новопридошли суграђани.

„Као свежа крв кроз земљу је стао да кружи новац у дотле невиђеним количинама и, што је главно, јавно, смело и отворено. На тој узбудљивој акумулацији злата, новца и сталне хартије, свак је могао да огреје руке или бар да „напари очи“ јер је она и код најсиромашнијег човека изазивала илузију да је његова

оскудица само пролазна и стога подношљива.“

Сигурни и разноврсни послови доносили су новац. Ницале су радње гдје се продавала роба до тада невиђена у Вишеграду, отварале су се фабрике, хотели и пилане.

„Шрајбер је држао оно што се назива „мешовита радња“ и шпецерај, Гутенплан је отворио кантину за војску, Цалер је водио хотел, Шперлингови су отворили фабрику соде и фотографску радњу. Цвехер јувелирску и сајцијску радњу...“

Ипак, најбогатије породице су оне које су се бавиле сјечом, прерадом и извозом дрвета и хотелијерством. Захваљујући жељезничком саобраћају и сплавовима који су носили терет низ Дрину, прерађено дрво извозило се у европске земље. Своје пилане имале су породице Соломона и Јакоба Баруха, Јозефа Гаона, Рафаела Финција; породице Цилер и Зигман бавиле су се хотелијерством; Давид Клингер и његов син су били ветеринари; породице Леви и Романо генерацијама су били вишеградски рабини; Јозефина Папо и Серафина Целермајер биле су учитељице... Потомци вишеградских јеврејских породица су такође били вриједни, успијешни и познати.

Захваљујући богатству неких јеврејских породица, већ 1905. године на темељима старог и дотрајалог темпла саграђена је нова велика синагога, једна од најљепших на простору тадашње БиХ. Јевреји су градили велике простране куће на спрат, ширили послове, и новца је било у све већим количинама. То је био подстицај и за домаће хришћане и муслиманско становништво, које се активно укључило у нове послове и прихватило предузимљиве дошљаке. Осим у економским токовима, Јевреји су учествовали и у културном животу града, а њихов одговоран однос према свему и правилан став према другим конфесијама

омогућио им је миран и сигуран живот.

Расељавање Јевреја, почело је већ по завршетку Првог свјетског рата, јер су њихова дјеца послије завршених школа остајала да живе у Београду, Загребу или одлазила на Запад. Посебно су страдали у току Другог свјетског рата у логорима Јасеновац, Сајмиште, Ђаково, а њих 46, није се вратило из логора Берген-Белзен.

Јеврејско гробље у Вишеграду, на Околиштима, утемељено је 1889. Данас је сачувано око педесетак споменика, сефардских и ашкенаских. Ниједи су свједоци једне малобројне заједнице, која је живјела и стварала са осталим народима овог краја.

1.2.1. Судбина вишеградских Јевреја, Андрићевих књижевних јунака

Давид Леви, један од четворице „законоша“, унук Хаџи Лиача, такође рабин, ситан, блијед, несигуран и ђутљив човјек, тако различит по природи и карактеру од свог дједа, потиче из велике породице Леви - генерацијама су били вишеградски рабини. Зна се да су највећим дијелом финансирани куповину земље и градњу синагоге, те је према подацима Јеврејске општине из 1940. године, потомак поменуте породице био и посљедњи рабин у Вишеграду, Јосеф Леви.

Породица сефардских Јевреја Папо, је међу најстаријим јеврејским породицама које су се доселила почетком деветнаестог вијека, у Вишеград. У поменутом поглављу о великој поплави, међу првим људима и газдама тог доба помиње се Мордо, а касније његов унук Санто, син Мента (Х поглавље) угледних гвожђарских трговаца. У роману је препознатљив, и памтимо га по реченици „Рум за Ђоркана“, тако често изговореној у дерту у Заријевој механи, па и онда поновљеној када је Ђоркан,

играјући у заносу прешао уску и залеђену оgradu моста.

„Рум за Ђоркана, - дере се Санто Папо промуклим гласом са шпанским изговором мислећи да је у механи и ширећи руке као да га разапињу.“

Углед, богатство, повјерење стицали су деценијама - прво његов дјед, па отац, па он. Није се разликовао од осталих вишеградских газда осим по начину пословања. Његова магаса сеналазила усрцучаршије и била је добро снабђевена свом потребном робом. Помало архаично је изгледао газда са фесом, остатком некадашњег доба. И његово пословање је било на старински начин - давао је сељацима новац са интересом. Оно што га одваја од домаћих дућанија је рачунање на шпанском, језику домовине његових предака. Бројање и рачунање на шпанском је доказ да је као прави трговац познавао психологију овдашњег сељака. Прије давања рачуна започињао је причу о обичном, свакодневном животу, здрављу и бригама и по томе је био посебан у односу на остале трговце.

Судбина породице Санта Папа, кога Андрић помиње у неколико поглавља романа је трагична. Његова многобројна породица, синови и кћери, до Другог свјетског рата су углавном били ожењени и поудати и живјели су у Сарајеву и Вишеграду. У току рата одведен је са женом, сином и двије кћери у логор Берген-Белзен у Њемачку и сви су страдали у прољеће 1945. године. Син Аврам Папо, који је избјегао одвођење у логор, погинуо је у партизанима. До овог посљедњег рата, једна вишеградска улица, тамо гдје је била њихова радња, носила је његово име.

Дивна Васић
(Професор, ЈУ СШЦ „Иво Андрић“, Вишеград)

Glad, šareni kamenčići

Piše: *Miljenko Jergović za Radiosarajevo.ba*

Prva sjećanja moje majke su iz travnja 1945.

Skoro će navršiti tri godine, njezina majka nosi je u sklonište, nebo paraju saveznički bombarderi. Paraju ga kao crnu suknju koja će biti pretvorena u krpe za pod. Djevojčica se ne boji, odlazak u sklonište veliki je događaj. Svi su tamo.

Između zgrade gospođe Heim u kojoj živimo i Narodnog pozorišta još uvijek su sitni, nakrivljeni bosanski kućerci, sagrađeni od drveta i ćerpića. U našem skloništu su i obitelji iz tih kuća. U skloništu je i mali Kemo, godinu-dvije stariji od moje majke, koji stanuje u najmanjem kućerku, tik uz Pozorište.

Prvo čega se majka u životu sjećala bio je Kemo koji sjedi nasuprot ulazu u sklonište i jede veliki komad pite. Vrijeme je gladi, komad možda i nije tako velik, ali ona veću pitu nikada nije vidjela, niti će je do smrti vidjeti.

- Mama, mama, gledaj, Kemo jede pitu! - viče djevojčica. I to je prva izgovorena rečenica koje se sjeća.

Sljedeće što pamti je gospođa Matić, susjeda s trećega kata, majka Seke i Sineka. Matićkin muž je Srbin, ali ona je rođena Zagrepčanka. Sinek

je idiot, početkom rata otišao je u četnike. Svi to znaju, ali Matićku ni njezinog uru nitko ne dira. Eno je, sjedi u skloništu, na vojnoj bačvi za benzin i kusa nešto iz šerpe koju je ponijela sa sobom u sklonište.

Gladno proljeće 1945.

Oni su iznosili menore, razmotavali svitke Tore, izbacivali namještaj, pljačkali i šenlučili...

Možda je to isto bombardiranje, možda su i dva različita bombardiranja, pa je jednoga dana Kemo jeo pitu, a drugoga dana Matićka grabila iz šerpe. To se u ranim sjećanjima ne može razabrati, ali majka se sjećala hrane. Bilo se gladno u proljeće 1945, a bolje neće biti ni sljedećih nekoliko godina.

Kraja rata, ulaska partizana u grad i velikih promjena među ljudima ona se nije sjećala. Kao dijete ništa od toga nije doživjela, jer ništa nije bilo upečatljivo kao Kemina pita.

Igrala se iza kuće, u dvorištu Tempa. Bio je to raj za djecu iz zgrade. Sve je bilo puno šarenih kamenčića. Ona bi

ih skupljala i donosila kući. Prvi put nisu joj ništa rekli. Njezina majka okrenula je glavu. Otac je šutio. Drugi put, oduzeo joj je kamenčiće i rekao:

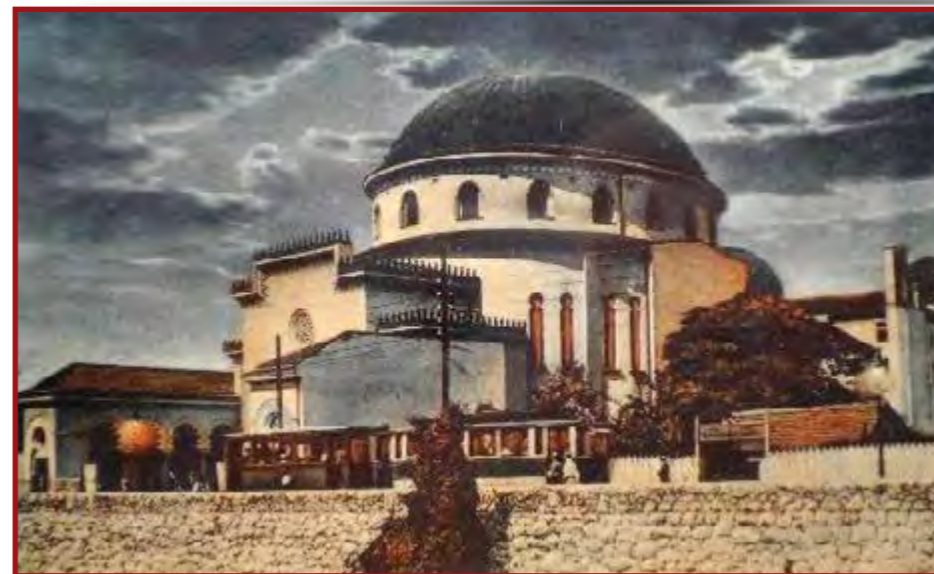
- S time se ne igra!

To joj se duboko upisalo u sjećanje. Iako nije ništa skrivila, niti je otac vikao na nju, djevojčica se posramila. Zbog srama se ovog i sjećala.

U prvom bombardiranju Sarajeva, travnja 1941., kada se ona još nije ni rodila, bomba je pala na novi sefardski hram, na Templ koji se nalazi uz zgradu gospođe Heim i ošteti ga. Dan kasnije, domaća je halaša navalila da pustoši i skrnavi Sinagogu. O tom strašnom događaju, koji su moji nono i nona gledali sa svog prozora, i nisu učinili ništa, slušao sam cijeloga života. Bio je to argument protiv svakog i svačijeg nacionalizma i rasizma, a naročito antisemitizma, nešto što su njih dvoje vidjeli i doživjeli, i zbog čega su osjećali doživotni sram. Nisu učinili ništa. A šta su mogli učiniti, suprotstaviti se ustašama?

Podrazumijevalo se da su Templ pustošili ustaše i njihovi pomagači. Uz tu činjenicu sam odrastao, ona se prenosila kroz vrijeme, o njoj se govorilo, ona je određivala naše postupke i stavove. Toliko da sam u jednome svom romanu (Gloria in excelsis), te u više eseja i novinskih tekstova, pisao o ustaškome pustošenju Tempa.

Prije nekoliko godina zagrebački povjesničar Zlatko Hasanbegović upozorio me je na grešku koja i nije bila greška, nego cijelo jedno vjerovanje, upisano i ovjereneno u porodičnoj memoriji. Naime, ustaše su u Sarajevu ušli nekoliko dana nakon pustošenja Hrama, koje je obavljeno u danima bezvlašća. Bilo je to spontano divljaštvo sarajevske halaše, u kojemu su sudjelovali domaći muslimani i Cigani. Oni su iznosili menore, razmotavali svitke

Tore, izbacivali namještaj, pljačkali i šenlučili... Njih su, a ne ustaše ili Nijemce, nono i nona gledali kroz prozor svoga stana.

Zašto se toga nisu željeli sjećati? Nema odgovora, vjerojatno ga nikada nije bilo.

Možda im je, kao i drugima, bilo lakše optužiti ustaše, koji su, ionako, počinili u Sarajevu nepojmljiva zla, pa je najjednostavnije pripisati im i nešto za što nisu mogli biti krivi? Možda su pokušavali sami sebe opravdati, skinuti sa sebe krivnju što oboje nisu učinili ono što im je u tom času, vjerojatno, palo na pamet: skupa s komšijama iz zgrade sići pred Templ i stati pred taj ološ? Zbivanja koja su uslijedila dala su im za pravo, nono i nona sasvim sigurno ne bi pred ustašama izvukli živu

glavu da su se tog dana suprotstavili svojim sugrađanima koji su, nošeni slijepom mržnjom prema Jevrejima, koja je, očito, bila starija i od Pavelića i od Hitlera, a o kojoj se u Sarajevu zanaovijek šutjelo, pošli da pljačkaju Sinagogu. Ali dok se to događalo, njih dvoje nisu znali što će se događati u budućnosti, i zaista su, kao i svi drugi u zgradi gospođe Heim, bili suodgovorni za zlo koje se dogodilo.

A možda su istinu smetnuli s uma i zato što su znali da se s tim ljudima mora dalje živjeti. Ustaše dođu i odu, ustaše su uvijek neki drugi, nisu to nikada bili naši sugrađani, dok oni koji su pustošili Templ ostaju zauvijek tu. Oni su domaći, njih nikada neće osuditi nijedan sud, jer ih i ne može osuditi, pošto nisu – ustaše. I nisu Nijemci, nisu četnici. Nono i nona su, kao i svi kuferasi,

mogli osjetiti svoju privremenost u ovome gradu. Ta ih je privremenost vezivala za one kojima je opustošen Hram. Ona je bila osnova svakoga njihovog straha.

Bombe, kundure i šake

- S tim se ne igra! - rekao je Javorki i oduzeo joj šarene kamenčiće.

Ti su kamenčići bili dijelovi uništenog mozaika iz Sinagoge, koji je najprije bio razvaljen njemačkom bombom, a onda je raznošen i rasturan kundurama i šakama onih koji su ulazili u Templ i raznosili njegova bogatstva. Bilo ih je po dvorištu, na ulici i po cijelom gradu. Šareni kamenčići prekrivali su Sarajevo. Bio je to pravi dječji raj. Uz njih se zaboravljalo i na glad. Trebao je veliki trud da se to šarenilo potisne u svijesti.

Mozaik u Templu nikada nije obnovljen, onakav kakav je bio. Niti je više ikada bilo nove sefardske sinagoge. Ono malo Jevreja, kojih je nakon rata u gradu preostalo, Bogu su se molili u Aškenaskom hramu. Tamo se mole i danas, iako među njima odavno nema Aškenaza. Kamenčići mozaika su rasuti i raznešeni, i odavno im se više ne može naći traga. Ima ih, vjerujem, po cijelom svijetu.

Ljudi su ih, možda, odnosili sa sobom kada su odlazili u aliju, da u Palestini nađu svoj Izrael, ili u Ameriku, Kanadu, Argentinu, da nađu neki komšiluk koji će biti bolji prema njima.

Šarenih kamenčića iz mozaika našlo bi se u koritu Miljacke, ispod uličnog asfalta, u bistričkim baščama, u gradskoj kanalizaciji... Ali baš nijedan od tisuća njih nije uništen, jer je materija, kažu oni koji znaju, neuništiva. Tako će trajno ostati i potvrda odgovornosti onih koji su prisustvovali rasturanju mozaika. Moj djed i moja baka, nono i nona, skupa s mojom majkom, djevojčicom koja je sakupljala šarene kamenčiće, leže u istome grobu na Barama, ali i dalje nema načina da se umiri onaj strašni osjećaj iz dana kada svjetina upada u Hram. Mozaik je trebalo sastaviti, a priču ispričati, onako kako se stvarno dogodila.

Novi naslovi u Biblioteci

Pripremla: Gordana Girt

U posljednjem periodu biblioteka je dobila tri knjige na poklon od Gordane Girt.

To su slijedeći naslovi:

“Čovjek s dva lica”,

Lee Child

Jack Reacher je bivši vojni policajac i potpuni usamljenik. Nema porodice ni ikakvog vlasništva. Nema obaveza ni straha, nema ništa - osim jakog osjećaja za pravdu. Zbog toga Reacher pristaje da pomogne saveznoj agentici u nevolji. Zato on mora nadmudriti i nadvladati pravu vojsku zločinaca. Jer, kad Reacher naiđe na nevolju ne može odustati.

“A planine su odjekivale”,

Khaled Hosseini

Priča počinje dirljivom, snažnom vezom između brata i sestre koji su rano ostali bez majke. Trogodišnjoj Pari, njen stariji brat Abdulah bio je više majka nego brat, a ona njemu čitav svijet. Ono što će im se desiti - sa svim velikim i malim stvarima koje će odjekivati životima i mnogih drugih likova - dokaz je moralne složenosti života. U romanu koji se bavi ne samo roditeljima i djecom već i braćom i sestrama, rođacima i skrbnicima, Hosseini istražuje načine na koje se članovi porodice vole, povređuju jedni druge, izdaju jedni druge i žrtvuju se jedni za druge, ali i iznenađujuće djelovanje onih najbližih u vremenima kada su jedni drugima najpotrebniji. Prateći likove i grananje njihovih života, njihovih izbora i njihovih ljubavi širom svijeta - od Kabula

do Pariza, San Franciska i grčkog ostrva Tinos - priča se postepeno širi, postajući emocionalno složenija i snažnija sa svakom novom stranicom.

“Nemeza”, Jo Nesbo

Snimka sigurnosne kamere prikazuje muškarca kako ulazi u banku i šalterskoj službenici prislanja pištolj uz glavu. Govori joj da broji do dvadeset pet, a kada mu ona preda novac sa zakašnjenjem, on je ubije. Slučaj je dodijeljen Harryju Holeu.

Dok mu je djevojka u Rusiji Harry susreće staru ljubav. Odlazi kod nje na večeru i kasnije se probudi bez sjećanja na proteklih dvanaest sati. Istoga jutra ona je pronađena ustrijeljena u svome krevetu. Harryju počinju stizati prijeteće poruke. Pokušava li mu neko smjestiti zločin? U međuvremenu pljačkanje banaka nastavlja se s neviđenom okrutnošću.

Pavle Kaunitz nam je poklonio knjigu

“Pravednici među narodima - Srbija”, Milan Fogel / Milan Ristović / Milan Koljanin

Ova knjiga je sastavljena iz više priča o spašavanju Jevreja u Srbiji u paklu Holokausta.

To su priče o veličanstveno hrabrim ljudima, nejevrejima, koji su rizikovali svoje živote i živote svojih bližnjih da bi spašavali ponekad i nepoznate Jevreje. Svi oni su dobitnici Medalje Pravednik među narodima koju dodjeljuje “Jad Vašem”. Zahvaljujući ovim pričama uspomena na njih će biti sačuvana u trajnom sjećanju.

Kosher cooking

JOZEF OV SUNGATU

Od ovog broja obnavljamo jednu staru i vama omiljenu rubriku koja se nekada zvala “Iz Ciletove kuhinje”. Novina je da ćemo uz odabrani recept navesti i pojedine namirnice potrebne za pripremu odabranog jela koje se mogu pronaći u našim trgovinama a za koje zagrebački rabin Dr. Kotel Da-Don garantira da su KOŠER.

Za danas smo odabrali:

SUNGATU

Za pripremu ovog jela potrebno je:

500 grama prase

500 grama faširanog mesa

4-5 jaja

50 grama prezle

kašika vegete

manja šolja ulja

Napominjemo da su ZVIJEZDA rafinirano suncokretovo i biljno ulje KOŠER isto kao i PODRAVKINA Vegeta.

PRIPREMA:

Prasu skuhati, samljeti u mašini za mljevenje mesa (ili sitno nasjeckati) i pomješati sa faširanim mesom. Dodati prethodno ulupana jaja, zatim prezlu, vegetu i ulje. Sve dobro izmješati, masu ujednačiti i zatim staviti u pleh te peći u pećnici zagrijanoj na 200°C. oko 1/2 sata tj. dok se ne uhvati svijetlo smeđa korica.

PRIJATNO!

בתאבון

Dobrovoljni priloz

SOCIJALNA SEKCIJA

PORODICA HAMOVIĆ IZ IZRAELA 50 Eura

Sjećanje na drage Vesnu i Jozefa Kabiljo

LUČIĆ FANIKA 50 KM

Sjećanje na moje najdraže roditelje, braću i sestre

JAKOB FINCI I SIMHA ŠAFAR 50 KM

Sjećanje na roditelje Ašera i Renu Finci

LEVI NELA, LEO, ŽEKI I NATAN, BERTO, VERA I ROBERT 300 KM

Sjećanje na supruga, oca, svekra i djeda Haima Levija

LEVI NELA, LEO, ŽEKI I NATAN, BERTO, VERA I ROBERT 50 KM

Uspomena na baku i djeda Vesnu i Josipa Kabiljo

LEVI NELA, LEO, ŽEKI I NATAN, BERTO, VERA I ROBERT 30 KM

Uspomena na tetku Zorana Kontosa

LEVI NELA, LEO, ŽEKI I NATAN, BERTO, VERA I ROBERT 30 KM

Uspomena na pruijatelja Isu Abimuna

BLANKA KAMHI I RIFKA RAUS 100 KM

Sjećanje na drage roditelje Albahari Smuela i Matildu

LAURA OSTOJIĆ SA PORODICOM 50 KM

Povodom smrti sestre Nele Nehame Papo Abidinović

JASMINA SILAJDŽIĆ SA PORODICOM 50 KM

Povodom smrti majke Nele Nehame Papo Abidinović

ZLATAN ABIDINOVIĆ SA PORODICOM 50 KM

Povodom smrti majke Nele Nehame Papo Abidinović

PORODICA GAON IZ NATANIJE 100 Eura

Prilog za Socijalnu sekciju

MARKOVIĆ SPOMENKA 50 KM

Sjećanje na moju dragu majku RAJKU GRUJIĆIĆ-PAPO i tetku ZLATU ROMANO koja je preminula 01.10.2013. u Izraelu.

VJERSKA KOMISIJA CADIK DANON

GAŠPAR LEOPOLD I VJERA 50 KM

U pomen na Alberta i Helenu Levi i ostale članove porodice Gašpar stradale u Holokaustu

DRAGINJA BEBA BARUH 100 KM

Kadiš za Avrama Solomon Baruha, Solomon Isaka Baruha, Avrama Mojsija Abinun i Mirjam Morica Ferera

NN 20 KM

Sjećanje na Alberta Alkalaja

JEVREJSKA OPŠTINA

ABINUN JOZEF 100 KM

Za rad Opštine

JAKOB FINCI I SIMHA ŠAFAR 50 KM

Sjećanje na roditelje Ašera i Renu Finci

STJEPAN ILEŠ 50 KM

Sjećanje na roditelje dr.Vojislava i Jelenu Ileš

RAJKO I GINA-GOGA KOVAČEVIĆ 150 KM

Za rad Jevrejske opštine

GAON MIROSLAVA 50 KM

Za rad Jevrejske opštine

SPAHIĆ RADOJKA 50 KM

Za rad Jevrejske opštine

OMLADINA

PORODICA HAMOVIĆ IZ IZRAELA 50 Eura

Sjećanje na drage Vesnu i Jozefa Kabiljo

BOHORETA

BURIĆ SREBRENKA 50 KM

Uspomena na Vučjak Rahelu

LAURA OSTOJIĆ 20 KM

Povodom smrti prijateljice Fate Finci Ripp

NN 30 KM

Sjećanje na Alberta Alkalaja

Fata Finci Ripp - in memoriam

U utorak, 30.07.2013. godine, napustila nas je Fata Finci-Ripp, naša draga teta Fata, koju smo svi toliko voljeli i poštovali, diveći se njenoj privrženosti i energiji da do posljednjeg dana bude koristan član naše zajednice.

Tri dana kasnije, na groblju u Sarajevu, okupili smo se da odamo posljednju počast našoj dragoj i iskrenoj prijateljici Fati Finci-Ripp. Zauvijek je otišla još jedna iskrena i draga osoba, žena koja je zajedno s nama učestvovala u mnogim aktivnostima naše Jevrejske zajednice i La Benevolencije, uvijek sa jednom željom, željom da koliko je to moguće, pomogne svima, bez obzira na nacionalnu ili vjersku pripadnost. Bila je uvijek pribrana, spremna da sasluša, spremna da savjetuje, ali što je još značajnije, konkretnim angažovanjem pomogne svima, takva je bila naša Fata.

Prije, ali i nakon prethodnog rata, Fata se aktivno uključila i bila jedna od najaktivnijih članica našeg ženskog društva “Bohoreta”, te koliko je to bilo potrebno i našeg društva “La Benevolencija”. Svojim bogatim životnim iskustvom nam je istinski pomogla da mnoge poslove završimo brže i kvalitetnije. Vodila je zajedno s drugim članicama “Bohorete” brigu o pripremanju svih neophodnih jela uz vjerske praznike koje smo uvijek obilježavali zajedno, a nije izostajala ni u trenucima kada je, što zbog zdravstvenih problema, što zbog godina života, bilo za očekivati da se i naša Fata umori.

Fata je bila izuzetno vitalna i puna životnog optimizma sve do momenta kada ju je, prije nekoliko mjeseci shrvala teška bolest, od koje

se, nažalost, nije uspjela oporaviti. U njoj je istrajno gorio žar i stalna želja za aktivnim doprinosom našoj zajednici, kojoj je, bez obzira što nije imala jevrejsko porijeklo, istinski pripadala i koju je istinski voljela.

Uvijek je imala strpljenja da sasluša, pomogne savjetom i djelom. Odlikovala ju je smirenost, pravednost i umjerenost, te su je svi zbog toga veoma cijenili i voljeli.

Pamtimo je dobro, sjećajmo se njenih dobrih djela, jer uz takva sjećanja, a cijeneći sav njen humani odnos spram čovjeka, ljudi mogu pronaći razlog i želju za suživotom i življenjem.

Draga naša Fato, sjećanje na tebe će ostati vječno u srcima tvojih prijatelja, svih članova male Jevrejske zajednice.

Dragi naša Fato, neka ti je vječna slava i hvala!

FRANCISKA MANDELBAUM (1957 – 2013)

Franciska Mandelbaum, rođena Osječanka dugi niz godina živjela je i radila u Mostaru. Posljednjih desetak godina kroz naš program „Home care“ posvetila je njegovanju i pomaganju starijim i bolesnim članicama i članovima Jevrejske opštine Mostar. Uvijek vedra i nasmijana svoje zadatke obavljala je

Franciska (lijevo) na svojim dnevnim zadacima

savjesno, temeljito i uz mnogo samoodricanja. Svojim štićenicima prilazila je individualno vodeći računa o posebnim potrebama svakog od njih ponaosob.

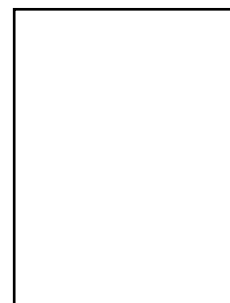
Ova simpatična Mostarka u maloj Jevrejskoj opštini glavnog grada Hercegovine dnevno se starala za ravno 14 članova Opštine. A kada kažemo starala, onda to nisu bile samo posjete i razgovori, to je čitav niz vrlo konkretnih zadataka. To su bile nabavka prehrambenih i higijenskih potrepština, čitava lepeza kućnih poslova od pospremanja, pranja prozora, pripreme hrane i da ne nabrajamo dalje. To je bio i gotovo svakodnevni obilazak ambulanti i apoteka, pribavljanje recepata i donošenje lijekova. Održavanje veze sa centralom u Sarajevu, takođe je bio dio obaveza Franciske, a sve je to zahtijevalo dnevno ne aktivnost od sat – dva, već angažman od jutra do večeri, rad od gotovo dvije pune smjene svakog radnog dana, a nerijetko i subotama i nedjeljama.

Nakon kratke i teške bolesti naša nas je Franciska zauvijek napustila. Nama preostaje tek da joj se na ovaj skroman način zahvalimo za sve što je učinila za svoje štićenike i našu zajednicu.

Maja Čuković

Exp.

Zajednica jevrejskih opština
Bosne i Hercegovine
71000 Sarajevo
Hamdije Kreševljakovića 59

Preneseno: Haaretz

CEREMONIJA OTVARANJA MAKABIJADE:

SVEČANOST NACIJA I BOJA

Devetnaeste igre Makabijade počele su u četvrtak uveče ceremonijom svečanog otvaranja kojoj su prisustvovali hiljade gledalaca na Teddy stadionu u Jerusalemu. Premijer Benjamin Netanyahu i predsjednik Shimon Peres svojim su prisustvom odali počast sportistima, njih 9000, iz 78 zemalja, što je najveći broj učesnika ikad na Makabijadi.

Ceremonija je započela smotrom sportista koja je svojim šarenilom atmosferu na stadionu učinila čudesnom. To je bilo slavlje muzke, boja i jevrejskog duha sa svih strana svijeta. Uslijedili su nastupi popularnih muzičara kao što su Rami Kleinstein i Harel Skaat, te novijih talenata poput pobjednice Grammy-ja violinistice Miri Ben Ari rođene u Izraelu, pjevačice Kathleen Reiter, rođene Kanađanke i pobjednice „The Voice Israel“ (Glas Izraela) i finalistice “The X Factor” iz SAD, Carly Roise Sonenclar.

*Fotografije: Kfir Baruch
Prijevod: ESKA*

